

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) v hl.m. Praze v letech 2004-2005

souhrnná informace o EVVO v hl. m. Praze za roky 2004 a 2005; zpracováno pro ročenku Praha Životní prostředí 2005

Pozn.: tato část zachycuje stav k listopadu 2005 a soustřeďuje se na aktivity realizované v období 2004 - 2005

[Souhrnné informace o EVVO v hl.m. Praze za roky 2003-2004](#)

CO JE EVVO, ZÁKLADNÍ DOKUMENTY NA CELOSTÁTNÍ A MEZINÁRODNÍ ÚROVNI

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (dále jen EVVO) je systém, který vede k osvojení znalostí, dovedností a návyků, utváření hodnotové hierarchie a životního stylu potřebných k ochraně životního prostředí ve smyslu směřování k udržitelnému rozvoji v místním i globálním měřítku. Klade důraz na přímý kontakt s přírodou a praxí, komplexnost chápání problémů, využívání nejnovějších poznatků k jejich řešení a místní specifika. EVVO je zaměřena na celou populaci, která je podle specifických cílů a prostředků dále dělena na hlavní cílové skupiny: pracovníky veřejné správy, děti a mládež, podnikatelský sektor a na širokou (laickou) veřejnost. Zvláštní důraz je kladen na EVVO dětí a mládeže, neboť v raném věku se formují celoživotní postoje a návyky.

Realizace EVVO je zakotvena v rámci platné právní úpravy (zejména zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších změn a doplňků - novelizovaný pod č. 132/2000Sb., zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání /školský zákon/). EVVO obecně vychází také z dokumentů na mezinárodní úrovni (Směrnice č. 2003/4/ES ze dne 28. 1. 2003 o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice č. 90/313/EHS, Aarhuská úmluva, Agenda 21).

Základními koncepčními dokumenty na celostátní úrovni v oblasti EVVO jsou Státní program EVVO ČR (SP EVVO ČR, dokument schválený usnesením vlády ČR č. 1048 ze dne 23. října 2000) a navazující Akční plán SP EVVO ČR na léta 2004 až 2006 (schválený usnesením vlády ČR č. 991 ze dne 8. října 2003). Strategickým cílem SP EVVO ČR je praktické uplatňování principů udržitelného rozvoje v celé výchovně vzdělávací struktuře společnosti. V návaznosti na uvedené koncepční dokumenty proběhla v jednotlivých krajích příprava krajských systémů a koncepcí EVVO.

V roce 2005 OSN vyhlásilo **Dekádu vzdělávání pro udržitelný rozvoj** a Evropská hospodářská komise OSN (UNECE) přijala v březnu téhož roku na zasedání na vysoké úrovni ministerstev školství a životního prostředí ve Vilniusu **Strategii pro vzdělávání pro udržitelný rozvoj**.

REALIZACE PROSTŘEDNICTVÍM MHMP A ORGANIZACÍ HL. M. PRAHY

Hl. m. Praha vyvíjí aktivity v této oblasti v návaznosti na uvedené celostátní koncepční dokumenty, platné právní předpisy a mezinárodní dokumenty. Téma EVVO je i součástí programového prohlášení Rady HMP na léta 2002–2006. V roce 2002 schválila Rada hlavního města Prahy (dále Rada HMP) svým usnesením č. 1741 ze dne 22. 10. 2002 Cíle a hlavní úkoly EVVO na území hl. m. Prahy v návaznosti na Státní program EVVO v ČR.

V roce 2004 probíhala příprava krajské koncepce EVVO v hl. m. Praze (dále KK EVVO) v rámci projektu realizovaného týmem Centra pro komunitní plánování střední Čechy (CpKP střední Čechy) a Regionálního environmentálního centra ČR (REC ČR). Hlavní výstup projektu – „**Krajská koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na území hl. m. Prahy**“ – byl 1.2. 2005 schválen Radou HMP (viz svým usnesením Rady HMP č. 0121 ze dne 1.2. 2005). Koncepce je **základním strategickým dokumentem v této oblasti do r. 2015**.

Pro území hlavního města Prahy byla stanovena následující vize: „**V roce 2015 obyvatelé hl. m. Prahy mají povědomí, kvalitní znalosti o EVVO, jednájí v souladu s principem udržitelného rozvoje a jsou si vědomi odpovědnosti za ochranu životního prostředí**“. Pro splnění vize bude vytvořen funkční integrovaný systém EVVO, který bude rovnoměrně plošně pokrývat celé území hl.m. Prahy.

Mezi prioritní oblasti koncepce EVVO patří:

- Vzdělávání, výchova a odborné zázemí EVVO
- Poskytování informací o aktivitách environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
- Systém financování aktivit environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
- Pozitivní motivace k ekologicky šetrnému jednání a propagace aktivit EVVO

- Komunikace v oblasti EVVO
- Dostatek vhodných ploch pro realizaci EVVO.

V návaznosti na uvedené usnesení bude zpracován Akční plán EVVO pro hl.m. Prahu na roky 2005 – 2007.

Řadu dílčích aktivit v oblasti EVVO realizují již delší dobu jednotlivé odbory či oddělení MHMP. Problematiku EVVO mají ve své působnosti zejména Odbor ochrany prostředí – OOP (do 30.6. 2005 Odbor městské zeleně - OMZ), Odbor infrastruktury města – OIM, Odbor školství – SKU a Odbor informatiky – INF.

Pracovníci uvedených odborů se v roce 2004 podíleli na přípravě KK EVVO. Zadavatelem za hl. m. Prahu byl OMZ, který celý proces přípravy koordinoval a zajišťoval. Zástupci OIM a SKU byli členy řídicího výboru, který plnil úlohu oponenta vůči zadavateli projektu zpracování KK EVVO.

Nejvýznamnější aktivity pracovišť MHMP v roce 2005 na poli EVVO:

Odbor ochrany prostředí MHMP:

Odbor zabezpečuje agendu spojenou s granty na podporu projektů ke zlepšení stavu životního prostředí hl. m. Prahy, které vyhláší hl. m. Praha. Jednou z tématických oblastí je také EVVO. Zajišťuje také přípravu informačních a osvětových materiálů i akcí s tematikou ochrany přírody a městské zeleně.

Vybrané aktivity v roce 2005: vydání informační brožury pro školy a školská zařízení „PRAHA A EKOLOGICKÁ VÝCHOVA“, instalace informačních tabulí o probíhajících rekonstrukcích pražských rybníků, jejich historii a přírodních hodnotách nejbližšího okolí a postupná instalace nových informačních tabulí do zvláště chráněných území, uspořádání akce otvírání studánek v březnu 2005 (v rámci oslav Mezinárodního dne vody), vydání plakátů „Stromy pražských zahrad, parků a lesů“ (březen 2005), vydání informační brožury pro občany „Klíněnka jírovcová, obávaný škůdce“ (květen 2005), obnovení naučné stezky v přírodní rezervaci Prokopské údolí v trase ze Starých Butovic přes Butovické hradiště do Prokopského údolí (červen 2005), vytvoření webových stránek „Pražské naučné stezky“ (realizace EVANS středisko globální výchovy), organizace Dne dětí ve Stromovce „Do Stromovky za koníčky“ (červen 2005).

Ve spolupráci s odborem městské zeleně MHMP mohli občané i školy s pomocí dětí přispět v rámci oslav Dne Země k ozelenění a zároveň k ozdravení městského prostředí (duben 2005). Odbor ochrany prostředí MHMP podpořil významnou akci pražských škol Ekologickou olympiádu. Téma pro letošní rok bylo „Městská zeleň a její úloha pro život velkoměsta“. Studenti vypracovali na toto téma samostatné práce a zúčastnili se hodnocení, které se uskutečnilo pod gescí Klubu ekologické výchovy, přírodovědecké a Pedagogické fakulty UK v Praze na Ekogymnázium v Praze 10 a následně odborné exkurze do CHKO Český ráj – nejstarší CHKO, která v letošním roce slaví 50.výročí založení.

Odbor školství MHMP:

Odbor zabezpečuje agendu spojenou s celoměstskými programy podpory vzdělávání, které každoročně vyhláší hl. m. Praha. V rámci těchto programů lze podávat i projekty týkající se EVVO. Spolupracuje rovněž s Pražskými službami a.s. při přípravě některých školních didaktických pomůcek a soutěží, týkajících se odpadového hospodářství.

V roce 2005 byla zahájena realizace projektu „Vytváření a hodnocení programů pro vzdělávání a výchovu k udržitelnému rozvoji v základních a středních školách hl. m. Prahy“ (zkrácený název: „Ekogramotnost“) v rámci využití finančních zdrojů ze strukturálních fondů Evropské unie (JPD3). Hlavním řešitelem je odbor školství MHMP, jeho partnerskými řešiteli jsou Pedagogická fakulta UK v Praze, Klub ekologické výchovy a spolupracující institucí je Ústav pro životní prostředí PŘF UK v Praze. Projektu se účastní 31pražských škol, a to 11 základních škol, 11 gymnázií, 7 SOŠ, 1 SOŠ a VOŠ a 1 VOŠ – členů KEV.

Odbor infrastruktury města MHMP:

Odbor se věnuje EVVO se zaměřením zejména na oblast odpadového hospodářství – organizuje např. ve spolupráci s Českými sběrnými surovinami a.s. sběrové ekologické soutěže pro základní, speciální a mateřské školy, připravuje pro občany informační brožury, letáky a další materiály k hospodaření s odpady v hl.m. Praze.

Vybrané aktivity v roce 2005: sběrové ekologické soutěže na pražských základních školách (sběr papíru, hliníkových obalů, víček z PET lahví a nápojových kartonů) - ve školním roce 2004/2005 již po jedenácté, podrobnější informace viz Informační kampaň a ekologická výchova, ve spolupráci s autorizovanou obalovou společností EKO-KOM a.s. série přednášek na téma „odpady“ pro učitele pražských základních škol (v průběhu měsíců březen a duben 2005), spolupráce s o.s. Arnika při realizaci projektu „Odpad je surovina“ – soutěž pro pražské základní a střední školy (leden až červen 2005), informační kampaň k odpadům pro občany hl.m. Prahy ke Dni Země (ve spolupráci se svozovou společností Pražské služby a.s. a společností A.S.A. s.r.o. „Den otevřených dveří“ na Spalovně komunálních odpadů v Praze 10 – Malešicích, v Centru recyklace elektroniky v areálu svozové společnosti Pražské služby a.s., Pod Šancemi 444/1, Praha 9 a na Skládce komunálních odpadů v Praze 8 – Ďáblicích), ekologicko výchovná akce pro žáky 1. tříd pražských základních škol (v průběhu května a června 2005), ve spolupráci se svozovými společnostmi a vybranými MČ zajišťuje pro občany možnost likvidace listů z jírovce maďalu napadeného klíněnkou jírovcovou (v průběhu měsíců srpen až prosinec 2005).

Pozn.: odbor infrastruktury města MHMP byl k 15.3. 2006 sloučen s odborem ochrany prostředí MHMP ([organizační struktura odboru ochrany prostředí](#)). Činnosti odboru v oblasti odpadového hospodářství a EVVO byly delimitovány do oddělení komunální hygieny a oddělení informací o životním prostředí odboru ochrany prostředí.

Odbor informatiky MHMP:

Odbor zabezpečuje rutinní provoz informačního systému o životním prostředí v Praze zahrnujícího mj. internetové aplikace pro veřejnost Atlas ŽP, PREMIS a webové stránky města k problematice ŽP (ENVIS).

Vybrané aktivity v roce 2005: příprava a vydání ročenky Praha ŽP 2004 (březen 2005), CD-ROM Praha životní prostředí 6 (listopad 2005), příprava a zprovoznění internetových aplikací Praha cyklistická (www.praha-mesto.cz/cyklo) a Po Praze podél potoků (www.praha-mesto.cz/podelpotoku).

Hl.m. Praha se v roce 2005 aktivně připojilo k celoevropskému projektu s názvem EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY, který se koná od 16. do 22. září 2005. Součástí programu byl Den pražské železnice, Den městské hromadné dopravy, Den bez aut, Den cyklistiky, Den dopravní výchovy, Den „Městská policie trochu jinak“, Den informací o dopravě (se slavnostním otevřením Informačního střediska Pražských dopravních staveb v budově MHMP v Praze 1), zprovoznění nových webových stránek Praha cyklistická (www.praha-mesto.cz/cyklo).

K základním pilířům systému EVVO na území hl. m. Prahy patří **školy a školská zařízení**. Podrobné informace o stavu EVVO v MŠ, ZŠ, středních školách a VŠ v Praze jsou uvedeny v Analytické části Krajské koncepce EVVO a v dalších uvedených informačních zdrojích. Zde uvádíme pouze vybrané základní informace.

Mateřské školy:

Realizace environmentální výchovy v MŠ v ČR probíhá na základě Rámcového programu pro předškolní vzdělávání, který zvýrazňuje i environmentální výchovně vzdělávací oblast „Dítě a svět“. Část MŠ v hl. m. Praze je zapojena do existujících sítí/projektů zaměřených na EVVO, např. „Zdravá mateřská škola“, „M.R.K.E.V.“ (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy), iniciativa „PEPEK“ (Pražský ekopedagogický klub), Archa 21. Od školního roku 2004/2005 působí v areálu Střediska ekologické výchovy hl.m. Prahy Toulcův dvůr Ekologická mateřská škola Semínko.

Základní školy:

Rozsah a realizace EVVO na ZŠ jsou ovlivňovány zvoleným vzdělávacím programem (Národní škola, Obecná škola, Základní škola) i dalšími faktory a v současné době zejména přípravou na realizaci nových Rámcových vzdělávacích programů. Téměř 100 ZŠ spolupracuje v sítích Sdružení pro ekologickou výchovu Tereza, Klubu ekologické výchovy (KEV), Zelená škola a v síti Zdravá škola. Školy se též sdružují v Pražském ekopedagogickém klubu „PEPEK“. K hlavním projektům, na kterých ZŠ spolupracují, patří projekt Síť středisek ekologické výchovy Pavučina (SSEV Pavučina) M.R.K.E.V., kde bylo k říjnu 2005 registrováno celkem 66 základních škol, dále celostátní školní projekty vedené Sdružením Tereza a aktivity Klubu ekologické výchovy (20 ZŠ v Praze je již stálými členy KEV, sledují průběžné informace o ŽP, žáci z některých se účastní celostátní literární a výtvarné soutěže k problematice ŽP, jejíž výsledky jsou ve spolupráci s Českou komisí UNESCO vyhlašovány na MZ ČR u příležitosti Světového dne ŽP – 6.června a i učitelé z dalších ZŠ se účastní odborných a metodických seminářů pro učitele akreditovaných MŠMT).

Střední školy:

V Praze je celkem 196 středních škol, 18 z nich spolupracuje v různých sítích/ projektech se zaměřením na EVVO. 27 středních škol je přímo členem KEV a zúčastňuje se projektů a akcí pořádaných Klubem ekologické výchovy (nyní je 21 středních škol v projektu JPD3 , učitelé se zúčastňují odborných seminářů, začínají absolvovat kurs pro školní koordinátory, žáci se účastnili již 2.Středoškolské ekologické konference i výtvarné a literární soutěže), akcí pořádaných Národním institutem dalšího vzdělávání, 10 SŠ bylo k říjnu 2005 registrováno v projektu M.R.K.E.V., některé školy řeší projekty připravované Sdružením Tereza apod. Jedno gymnázium (EKOgymnázium) přímo ve svém názvu deklaruje zvýšený zájem na environmentálním vzdělávání a umožňuje z ekologie (v širokém pojetí) složit maturitní zkoušku. Probíhá na něm i pražská ekologická olympiáda organizovaná Klubem ekologické výchovy pro všechny pražské střední školy za aktivní účasti vysokoškolských pedagogů z PdFa PŘF UK v Praze.

EVVO je součástí zaváděných a ověřovaných Rámcových vzdělávacích programů (RVP) základního vzdělávání a Rámcových vzdělávacích programů gymnaziálního vzdělávání i vzdělávání v SOŠ a VOŠ.

Aktivity v oblasti EVVO vyvíjí také další organizace v působnosti města, např. Pražská botanická zahrada, ZOO Praha, Hvězdárna a planetárium hl. m. Prahy, Dům dětí a mládeže hl. m. Prahy. Významná část aktivit je zaměřena i na dospělou veřejnost.

REALIZACE PROSTŘEDNICTVÍM DALŠÍCH ORGANIZACÍ

Vysoké školy:

Na území hl. m. Prahy působí v současné době 26 vysokých škol. Problematice ochrany životního prostředí, udržitelného rozvoje a EVVO se v rámci přípravy pedagogických pracovníků věnují v různém rozsahu fakulty připravující učitele, zejména pak PedF UK a PŘF UK, které se podílejí na řešení projektu JPD3 EKOGRAMOTNOST (Vytváření a hodnocení programů pro vzdělávání a výchovu k udržitelnému rozvoji v základních a středních školách HMP). Vzdělávání odborníků zaměřených k problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje se účastní v různém rozsahu a s různým zaměřením většina vysokých škol. Podrobné informace lze nalézt v rámci uvedených informačních zdrojů.

Na území hl. m. Prahy působí také řada odborných institucí resortu MŠMT s celostátní působností (Národní institut dalšího vzdělávání,

Aktivity nestátních neziskových organizací (NNO):

Významná část aktivit v oblasti EVVO se zaměřením na veřejnost, děti a mládež je realizována nestátními neziskovými organizacemi. V Praze působí 26 celostátních nebo místních organizací, zabývajících se EVVO dětí a mládeže buď jako hlavním předmětem své činnosti nebo jako jednou z aktivit. Zvláštní skupinu významnou pro EVVO v Praze tvoří mezi NNO střediska ekologické výchovy a ekocentra. V Praze funguje několik profesionálních specializovaných organizací pro EVVO – členové celorepublikového sdružení SSEV Pavučina (Ekocentrum Podhoubí a Ekologické centrum/Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy Toulcův dvůr), ekocentra ČSOP (Sdružení Mladých ochránců přírody a jeho Centrum pro děti a mládež a další akreditovaná ekocentra ČSOP) a Sdružení Tereza.

Vybrané aktivity v roce 2005:

Ekocentrum Podhoubí:

tradiční „ekodny“ pro veřejnost (Den Země ve spolupráci s MČ Praha 12 – 600 návštěvníků, Den stromů – spolu se Sdružením Tereza a MČ Praha 13, 200 návštěvníků, Otevírání studánek a Oslava Letního slunovratu – 50 – 100 návštěvníků); Ekologické výukové programy pro MŠ, ZŠ a SŠ v Praze a okolí (85 programů pro cca 2000 účastníků); cyklus seminářů pro pedagogy „Interaktivní metody v environmentální výchově“ a pro pražské studenty VŠ „Vzdělávání k udržitelnému rozvoji v praxi“ aj.

Sdružení TEREZA:

osvětové akce pro veřejnost (Den Země – 1200 návštěvníků, Den Stromů - 200 návštěvníků a další), školní projekty – zapojeno cca 500 škol z celé ČR (mezinárodní /GLOBE, Ekoškola/, celostátní /Les ve škole, škola v lese/, projektové sady /Kyselý déšť, Ozón .../), ekologické výukové programy pro školy (ZŠ, MŠ a SŠ) z Prahy a SČ kraje (300 výukových programů pro cca 6000 dětí), semináře pro pedagogické pracovníky (více než 60 za rok) aj. Další významné aktivity- Pilotní evropské GLOBE Games v České Třebové s účastí cca 400 studentů z 12 zemí Evropy a v historii poprvé mimo území USA konaná světová konference Programu GLOBE v Praze (130 účastníků ze 34 zemí světa).

Středisko ekologické výchovy hl. m. Prahy Toulcův dvůr:

osvětové akce pro veřejnost, dílničky, vycházky – celkem cca 9000 návštěvníků (Den Země – 900 návštěvníků, 12. Biojarmark a Dožínkové slavnosti (spolu s Ligou ekologických alternativ)- 2300 návštěvníků a další), ekologické výukové programy pro ZŠ, MŠ a SŠ z Prahy a okolí (500 výukových programů pro cca 10000 dětí), semináře pro pedagogické pracovníky (více než 20 akcí pro cca 350 pedagogů), 5 zájmových kroužků, Mateřská klub Mateřídouška (cca 1500 návštěvníků).

Specifické postavení má **profesní občanské sdružení – Klub ekologické výchovy**, jehož převážná část aktivit je zaměřena k odbornému a metodickému zvyšování připravenosti pedagogů pro EVVO. Má v Praze již 65 členů z řad základních, středních a vysokých škol – z toho přes 50 kolektivních členů – tj. celých škol. Je kolektivním členem Českého spolku pro péči o životní prostředí, Zeleného kříže a evropské asociace nevládních organizací orientovaných k EVVO založené v roce 2002 v Gentu.

Školami a jinými organizacemi z Prahy jsou využívány i služby některých středisek a organizací zaměřených na EVVO sídlících mimo Prahu (např. SEV Chaloupky, SEVER, Dřítatka aj.). Významné aktivity se zaměřením na osvětu veřejnosti vyvíjely např. Zelený kruh (Informační centrum pro veřejnost/Ekolinka, kampaň Hra o Zemi aj.) a sdružení ARNIKA. EVVO tvoří důležitou součást náplně a zaměření České společnosti ornitologické (ČSO) sídlící v Praze 10 - Hostivaři.

z činnosti Střediska ekologické výchovy Toulcův dvůr:

K mimoškolní EVVO dětí, mládeže i dospělé veřejnosti významně přispívají i správy chráněných krajinných oblastí v okolí Prahy (SCHKO eský kras, SCHKO Kokořínsko, SCHKO Kivoklátsko).

Více informací o aktivitách NNO v Praze lze nalézt na webových stránkách jednotlivých organizací.

Přílohy, tabulky

Granty na podporu projektů ke zlepšení stavu životního prostředí hl.m. Prahy (agendu zabezpečuje Odbor ochrany prostředí MHMP)

rok	počet podaných projektů celkem	počet přijatých projektů celkem / počet přijatých projektů v oblasti EVVO	přidělené prostředky – celkem / přidělené prostředky – projekty v oblasti EVVO (Kč)
2003	145	74/34	7.495.100 / 2.916.100
2004	138	78/41	8.626.000 / 4.652.000
2005	116	83/40	9.740.000 / 5.118.000

zdroj: OOP MHMP

Pozn.: Rozlenní projekt na projekty v oblasti EVVO a ostatní není vždy zcela jednoznačné, uvedená ísla je nutné proto brát spíše jako orientaní.

Celoměstské programy podpory vzdělávání na území hl. m. Prahy (agendu zabezpečuje SKU MHMP)

V roce 2003 byly financovány 3 projekty v oblasti EVVO (celková částka 234 250 K), stejně tak v roce 2004 (celková částka 296 400 K). V roce 2005 byl financován 1 projekt (částka 500 000 K).

Zdroj: SKU MHMP

Pozn.:

část projektů v oblasti EVVO realizovaných na území hl. m. Prahy byla financována i spolufinancována také z dalších zdrojů (grantové programy jednotlivých M, výběrové řízení MŽP na podporu projektů předložených občanskými sdruženími a obecními společenstvími, grantové programy nadací, finanční dary firem a jednotlivců, projekt UNESCO aj.).